

કોઈનો લાડકવાયો

ઝવેરચંદ મેઘાણી

રક્ત ટપકતી સો સો ઝોળી સમરાંગણથી આવે,
કેસરવરણી સમરસેવિકા કોમલ સેજ બિંધાવે :
ઘાયલ મરતાં મરતાં રે
માતની આઝાદી ગાવે.

કો'ની વનિતા, કો'ની માતા, ભગિની ટોળે વળતી,
શોણિતભીના પતિ-સુત-વીરની રણશય્યા પર લળતી,
મુખથી ખમા ખમા કરતી
માથે કર મીઠો ધરતી.

થોકે થોકે લોક ઊમટતા રણજોદ્ધા જોવાને,
શાહબાશીના શબદ બોલતા પ્રત્યેકની પીછાને :
નિજ ગૌરવ કેરે ગાને
જખ્મી જન જાગે અભિમાને.

સહુ સૈનિકનાં વહાલાં જનનો મળિયો જ્યાં સુખમેળો,
છેવાડો ને એકલવાયો અબોલ એક સૂતેલો :
અણપૂછ્યો અણપ્રીછેલો
કોઈનો અજાણ લાડીલો.

એનું શિર ખોળામાં લેવા કોઈ જનેતા ના'વી,
એને સીંચણ તેલ-કચોળાં નવ કોઈ બહેની લાવી :
કોઈના લાડકવાયાની
ન કોઈએ ખબરે પુછાવી.

ભાલે એને બચીઓ ભરતી લટો સુંવાળી સૂતી,
સનમુખ ઝીલ્યા ઘાવો મહીંથી ટપટપ છાતી ચૂતી :
કોઈના લાડકવાયાની
આંખડી અમૃત નીતરતી.

કોઈના એ લાડકવાયાના લોચન લાલ બિંડાયાં,
આખરની સ્મૃતિનાં બે આંસુ કપોલ પર ઠેરાયાં :
આતમ-દીપક ઓલાયા,
ઓષ્ઠનાં ગુલાબ કરમાયાં.

કોઈના એ લાડકડા પાસે હળવે પગે સંચરજો,
હળવે એના હૈયા ઉપર કર-જોડામણ કરજો :
પાસે ધૂપસળી ધરજો,
કાનમાં પ્રભુપદ ઉચ્ચરજો!

વિખરેલી એ લાડકડાની સમારજો લટ ધીરે,
એને ઓષ્ઠ-કપોલે-ભાલે ધરજો ચુંબન ધીરે :
સહુ માતા ને ભગિની રે!
ગોદ લેજો ધીરે ધીરે!

વાંકડિયાં એ જુલ્ફાની મગરૂબ હશે કો માતા,
એ ગાલોની સુધા પીનારા હોઠ હશે બે રાતા :
રે! તમ ચુંબન ચોડાતાં
પામશે લાડકડો શાતા.

એ લાડકડાની પ્રતિમાનાં છાનાં પૂજન કરતી,
એની રક્ષા કાજ અહર્નિશ પ્રભુને પાચે પડતી,
ઉરની એકાંતે રડતી
વિજોગણ હશે દિનો ગણતી.

કંકાવટીએ આંસુ ઘોળી છેલ્લું તિલક કરતા,
એને કંઠ વીંટાયા હોશે કર બે કંકણવંતા :
વસમાં વળમણાં દેતા,
બાથ ભીડી બે પળ લેતા.

એની ફૂચકદમ જોતી અભિમાનભરી મલકાતી,
જોતી એની રૂઘિર-છલકતી ગજ ગજ પહોળી છાતી,
અઘબીડ્યાં બારણિયાંથી
રડી કો હશે આંખ રાતી.

એવી કોઈ પ્રિયાનો પ્રીતમ આજ ચિતા પર પોઢે,
એકલડો ને અણબૂઝેલો અગન-પિછોડી ઓઢે :
કોઈના લાડકવાયાને
ચૂમે પાવકજ્વાલા મોઢે.

એની ભસ્માંકિત ભૂમિ પર ચણજો આરસ-ખાંભી,
એ પથ્થર પર કોતરશો નવ કોઈ કવિતા લાંબી :
લખજો: 'ખાક પડી આંહીં
કોઈના લાડકવાયાની.'

Somebody's Darling

Marie Ravenel de La Coste

Into the ward of the clean white-washed halls,
Where the dead slept and the dying lay;
Wounded by bayonets, sabres and balls,
Somebody's darling was borne one day.
Somebody's darling so young and so brave,
Wearing still on his sweet yet pale face
Soon to be hid in the dust of the grave,
The lingering light of his boyhood's grace.

Somebody's darling, somebody's pride,
Who'll tell his Mother where her boy died?

Matted and damp are his tresses of gold,
Kissing the snow of that fair young brow;
Pale are the lips of most delicate mould,
Somebody's darling is dying now.
Back from his beautiful purple-veined brow,
Brush off the wandering waves of gold;
Cross his white hands on his broad bosom now,
Somebody's darling is still and cold.

Somebody's darling, somebody's pride,
Who'll tell his Mother where her boy died?

Give him a kiss, but for somebody's sake,
Murmur a prayer for him, soft and low,
One little curl from his golden mates take,
Somebody's they were once, you know,
Somebody's warm hand has oft rested there,
Was it a Mother's so soft and white?
Or have the lips of a sister, so fair,
Ever been bathed in their waves of light?

Somebody's darling, somebody's pride,
Who'll tell his Mother where her boy died?

Somebody's watching and waiting for him,
Yearning to hold him again to her breast;
Yet there he lies with his blue eyes so dim,
And purple, child-like lips half apart.
Tenderly bury the fair, unknown dead,
Pausing to drop on this grave a tear;
Carve on the wooden slab over his head,
"Somebody's darling is slumbering here."